

TEKST MÍMIR KRISTJÁNSSON

I tabbenes tid

Den politiske samtalen i Norge fungerer ikke som den skal. Hvorfor er det så vanskelig for politikerne å snakke helt vanlig med hverandre?

Om bidragsyteren	
<p>MÍMIR KRISTJÁNSSON er forfatter og lokalpolitiker for Rødt i Stavanger. Han har tidligere vært journalist og nyhetssjef i Klassekampen, og skrevet en rekke bøker. Den siste kom i høst og heter <i>Mamma er trygda</i>.</p>	
<p>HVA ER DET VIKTIGSTE POLITISKE SPØRSMÅLET I DAG – OG HVA ER SVARET?</p> 	<p>Å gjenreise det norske folkestyret. Bare dersom makt flyttes fra pengeseddelen til stemmeseddelen, kan vi løse klimakrisa, redusere de økonomiske forskjellene og snu sentraliseringen.</p>

FOTO KÅRGE FORLAG

1 vinter ryddet jeg skrivebordet mitt etter nesten ti år som politisk journalist og nyhetsredaktør i avisa Klassekampen. Min nye jobb var på motsatt side av bordet, som ordfører kandidat for Rødt i Stavanger. Noe av det første som møtte meg etter å ha byttet beite, var en dyp, folkelig misnøye med den politiske debatten.

«Politikerne, de prater bare piss. Hele gjengen lyver», freste en gammel kamerat av far min til meg i badstuen på det lokale utebadet Gamlingen.

«Jeg orker nesten ikke høre på politiske debatter på TV eller radio lenger. Det er så mye krangling», betrodde Høyres ordfører kandidat i Stavanger meg over en kopp kaffe.

«Hva bryr jeg meg om hvem som sa hva for 15 år siden? Kan dere ikke heller gå sammen om å finne gode løsninger», sukket

en av nabokonene da jeg kom forbi med barnevognen.

De fleste har på et eller annet tidspunkt fått høre et vers av den samme klagesangen. Og jeg er nødt til å stemme i selv også: Den politiske samtalen vår fungerer ikke som den skal.

Hør på en hvilken som helst debatt fra lokalvalgekampen 2019 på TV eller radio. Sjansen er stor for at de som er invitert i studio, ikke svarer direkte på det de blir spurt om. I stedet forsøker de å skifte tema eller vri seg unna på andre måter. Det er langt mellom de interessante resonnementene, kortere mellom fikse slagord og ferdigskrevne talepunkter. Meningsmotstandere tolker hverandre alltid i verste mening, og det sitter langt inne for en politiker å innrømme at også motparten kan ha et godt poeng. Ofte drukner politikken i rein kjekling om hvem som sa eller

Meningsmotstandere tolker hverandre alltid i verste mening, og det sitter langt inne for en politiker å innrømme at også motparten kan ha et godt poeng.

gjorde hva i forrige regjeringsperiode eller perioden før der igjen.

De fleste vet at det er slik. Spørsmålet er hva som gjør at det blir slik. De fleste politikere jeg kjenner – i alle partier – er rettskafne, hardtarbeidende og intelligente mennesker som har lagt ned tusenvis av timer med frivillig arbeid fordi de brenner for bestemte politiske ideer. Likevel sitter de altså jevnlig i studio og vrir seg unna spørsmål, leverer talepunkter og krangler om bagateller.

Hvorfor er det så vanskelig for norske politikere å føre en helt vanlig samtale med hverandre?

VÅPENKAPPLØPET

Jeg vet ikke hvem som begynte, men trolig var det vel en maktperson som ikke vil svare på brysomme spørsmål fra pressen. Kanskje gjorde han seg utilgjengelig eller vrei seg unna på annet vis. Pressen responderer ikke på slikt med å gi opp. Tvert imot, når en god journalist får ferten av at noe er ubehagelig for en maktperson, så vil han fordoble innsatsen for å få stilt vedkommende til veggs.

Men heller ikke maktpersonen strekker våpen uten videre. I stedet utbedrer han sitt arsenal. Så neste gang han blir intervjuet, har maktpersonen forberedt seg godt og holder seg til talepunktene. Nå blir journalisten enda mer pågående. Han går ham tettere på klingene og stiller enda mer ubehagelige spørsmål. Konstant leter han etter små og store hull i politikerenes teflon-rustning. Kanskje finner han bare et ørlite ett, en liten glipp, en uheldig formulering, en tabbe. Da slår han til med full kraft, nådeløs, slik journalister skal være i møte med makta.

Neste gang igjen stiller politikeren enda bedre forberedt, kanskje har han ansatt en kommunikasjonsrådgiver som skal verne ham

mot kritiske spørsmål. Hva gjør journalisten nå? Han går selvsagt på med krum hals, går enda lenger i sin jakt etter noe kritikkverdige. Og slik fortsetter det, helt til vi en dag ender opp med den totalt meningsløse samtalen vi fikk høre i *Politisk kvarter* en novemberdag i 2018.

I studio: NRKs dyktige programleder Bjørn Myklebust og flere KrF-ere, blant dem Erik Lunde. Sistnevnte sto på Hareides side i den betente striden om hvilken side partiet skulle velge. Tema: Hva skulle rød side gjøre for å snu de fem delegatene de trengte for å få flertall?

Myklebust spør:

«Hvor går grensen for hva man kan gjøre for å få noen til å endre standpunkt?»¹

Lunde svarer at han har tenkt å gjøre ting på en skikkelig måte. Myklebust gir seg ikke.

«Men hvor går grensen?»

Lunde svarer at man ikke skal legge utilbørlig press på noen, Myklebust forsøker å avbryte ham. Når Lunde er ferdig, kjører han på igjen.

«Nå har det sikkert blitt jobbet litt i kulissene. Hva om man ikke presser, men legger positive ting på bordet og henter om en posisjon i regjeringsapparatet, er det greit?»

Lunde svarer at det synes han ikke er greit. Myklebust avbryter igjen.

«Okei, en annen ting, da: Å true med å gå av som partileder hvis dere ikke støtter meg, er det greit?»

Lunde svarer at Hareide ikke har stilt kabinettsspørsmål.

«Det var ikke det jeg spurte om», skyter Myklebust inn, han har fått blod på tann nå som Lunde ikke svarer direkte på spørsmålet.

Dette skal være et retningsvalg, rekker Lunde så vidt å si før Myklebust avbryter igjen.

«Du er tett på Hareide, det vet vi, du er hans allierte. Betyr det at du vet at han ikke kommer til å gjøre det i dag som alle lurer på, å gå på talerstolen og si at 'jeg går om jeg ikke får viljen min'?»

Lunde sier han ikke vet hva Hareide gjør.

«Men du vil råde ham til ikke å gjøre det, det var det du sa nå?»

Lunde svarer at partiet skal ha en mest mulig ryddig debatt. Myklebust har flere spørsmål på blokk.

«Har du forsøkt å overbevise delegater om å snu?»

Nei, svarer Lunde.

«Vet du om noen kan komme til å snu?»

Nei, svarer Lunde igjen.

Etter 4 minutter og 42 sekunder – et lite århundre på radio – beveger Myklebust seg videre til neste offer.

I form er dette kritisk journalistikk av beste merke. Det er et revolverintervju, der en politiker presses hardt av en godt forberedt programleder. Stjerne i boka! Men i innhold er denne replikkvekslingen fullstendig meningsløs. Det Lunde sier, er naturligvis helt uinteressant. Ingen som har planer om å utøve utilbørlig press mot noen, stiller opp på radioen samme morgen for å varsle sine skumle hensikter til hele nasjonen. Men enda mer meningsløse er Bjørn Myklebusts spørsmål, for eksempel:

«Hvor går grensen for hva man kan gjøre for å få noen til å endre standpunkt?»

Hva skal man svare på sånt? Ved Grense Jakobselv? Ved bruk av vold? Det er helt åpenbart at et slikt spørsmål tvinger den som sitter i studio over i et meningsløst svar. Enda mer påfallende er naturligvis det Erik Lunde *ikke* fikk spørsmål om denne morgenen, nemlig sine visjoner for et rødgrønt KrF og den politiske begrunnelsen for at han i det hele tatt skulle ville ønske å overbevise sine borgerlige partifeller denne skjebnedagen i norsk politikk.

Det er vel og bra med tøffe intervjuer og journalister som tør å gå politikere på klingen. Vi har nok av eksempler på politikere som svøper sine standpunkter i natt og tåke, og nekter å svare klart på spørsmål.

Men det finnes også en annen groft å gå i, og det er den jeg mener er blitt stadig mer

utbredt de siste årene. Det er når utspøreren henger seg opp i meningsløse detaljer og ender med å sette seg selv og sin «tøffe intervjuteknikk» i sentrum, framfor saken det er snakk om. Ikke minst gjennom hyppige avbrytelsler.

Resultatet er at det nesten blir umulig for politikere å formulere hele tankerekker. Det er rett og slett ikke tid til en skikkelig samtale, og dersom man slumper til å si noe feil, blir det umiddelbart slått ned på. De som taper på dette, er ikke først og fremst politikerne som blir satt fast, men lytterne, som ikke har blitt det spor klokere enn de var da de skrudde på radioen.

ALLE JOURNALISTERS DRØM

Generelt opplever jeg stadig oftere at politisk journalistikk handler om å «ta politikerne». En ting er pågående revolverintervjuer. Men se bare på Presse-Norges fremste innovasjon de siste årene, de mange faktasjekk-tjenestene. Gjennom nettsider som faktisk.no (som konkurrentene NRK, TV2, VG, Dagbladet, Amedia og Polaris Media har gått sammen om å etablere, i en storstilt dugnad), forsøker mediene å stogge fake news og avsløre løgner i politikken. Motivet er høyverdig, men resultatet blir like ofte avsporing som avsløring.

I den endeløse strømmen av faktasjekker er det statistikk og metode som inntar hovedrollen. I verste fall kan det bidra til å overskygge politiske konflikter og skillelinjer som faktisk har betydning for hvordan landet styres. Da faktisk.no ble lansert, sa redaktør for nettsiden, Kristoffer Egeberg, på *Dagsnytt 18* at det at sentrale politikere sitter i «Norges fremste debattprogram og diskuterer presisjon, fakta og forbehold i det offentlige ordskiftet, viser jo at faktisk.no allerede har en effekt».²

Men det er nettopp denne effekten som er så uheldig. Norges fremste politikere bør ikke sitte i *Dagsnytt 18* og diskutere «forbehold i det offentlige ordskiftet». I stedet bør de diskutere politikk. Det er dette velgerne har behov for, ikke en diskusjon om statistisk metode.

Igjen er det formen som trumfer innholdet, akkurat som i *Politisk kvarters* revolverintervjuer. Målet for en faktasjekk-nettside er å avdekke faktafeil, ikke å skildre de vesentlige sakene som berører folks liv. Nok

Hva skal man svare på sånt? Ved Grense Jakobselv? Ved bruk av vold?

en gang er det jakten på feil som dominerer, ikke å gi politikere muligheten til å komme til orde overfor velgerne med et konstruktivt budskap.

Like påfallende er det å se hvordan journalister flokker seg rundt politiske skandaler som en sulten gribbeflokk. De siste årene har vi fått en rekke alvorlige saker i norsk politikk: Giske-saken, avsløringene rundt budsjettsprekken i stortingsgarasjen, Listhaug-saken, Sandberg-saken, Wara-saken – det er ingen ende på dem. Pressens rolle i disse sakene har selvfølgelig vært svært rosverdig.

Men det ligger noe mer bak her. I 2012 skrev en kollega i Klassekampen og jeg en sak om politiske skandaler i forbindelse med den nye boka *Scandalous!*. Boka viser at antallet politiske skandaler i Norden er tredoblet siden år 2000. Ingenting tyder på at utviklingen har snudd siden den gang, tvert imot. Skyldes den raske økningen i skandaler at vi har fått mer skurkaktige politikere? Eller at pressen er blitt mer maktkritisk og har fått bedre verktøy til å avsløre feil enn tidligere?

Sikkert begge deler. Men det skyldes nok også at å felle en statsråd er blitt «alle journalisters drøm», slik Dagsavisens journalist Lars West Johnsen formulerte det i et intervju med Sylvi Listhaugs tidligere spinndoktor Espen Teigen.³

Å ta en politiker med buksene nede er i økende grad blitt mediens fremste *purpose*, for å bruke markedsføringsspråket. Det er i utgangspunktet et høyverdig mål å avsløre maktmisbruk eller andre klanderverdige forhold ved politikere. Men når skandalen blir alle journalisters drøm, da øker også sjansen for å skape skandaler ut av det uvesentlige.

«En naturlig hypotese er at terskelen for hva som blir en skandale, er lavere enn før», som Sigurd Allern, en av forskerne bak *Scandalous!*, fortalte oss i 2012.⁴ Eller for å si det med den tidligere FrP-politikeren Ove Vanebo, som i valgkampen 2019 ga ut en håndbok i å håndtere små og store kriser:

«Det er tvilsomt om dagens politikere er mer umoralske enn tidligere. Mer person-fokus i mediene spiller en stor rolle, sammen med nettaviser som ønsker nye saker døgnet rundt.»⁵

De siste årene har det for eksempel blåst opp til storm i mediene rundt navnet på et quiz-lag (TV2: «Kunnskapsministeren dro rasist-spøk på Høyre-fest») og en bryllupskake (VG: «Statsråd provoserer med ulvepynt på bryllupskaken»).

Igen er det politikken som kommer tapende ut. I sum bidrar skandalefokus til å overdøve politikens innhold. Personer, ikke saker eller visjoner, havner i sentrum. Hvorfor kan det ikke være alle journalisters drøm å presentere helt nye og spennende tanker fra en ledende politiker? For en journalist er dette spørsmålet så naivt at det bare er til å le av. Men blant lyttere, lesere og seere der ute er det kanskje akkurat denne typen journalistikk, der politikere får snakke ut og presentere sammenhengende resonnementer, som blir etterlyst.

RÅDGIVERNES MAKT

Motspørsmålet er journalister selvfølgelig vil stille, er naturligvis dette:

Hvis vi lar politikerne snakke ut, kommer de egentlig til å si noe viktig, eller blir det bare selvfølgeligheter, slagord og tåkeprat?

En som er bekymret for hvor mye det egentlig tenkes i norsk politikk, er Trond Birkedal. Birkedal var et stjerneskudd i Fremskrittspartiet fram til han ble felt i en pikant skandale, der han hadde filmet unge gutter i dusjen hjemme. I et innlegg i Stavanger Aftenblad sommeren 2019 etterlyste han politiske ideer i Norge. Birkedals diagnose var at norsk politikk premierer kortsiktighet og partilojalitet, noe som gjør det vanskelig å løse store samfunnsproblemer:

«Dersom [politikkerne, min anm.] skal komme med noen utspill som inneholder nye forslag, må det stort sett gjennom en

Å ta en politiker med buksene nede er i økende grad blitt mediens fremste *purpose*.

kvern av kommunikasjonsrådgivere og partiledelse, og de blir som oftest skutt ned fordi det kan støte noen, flytte fokus fra en fastsatt kommunikasjonsstrategi eller forvirre velgerne. Potensielt gode ideer blir derfor ikke tenkt, og dermed heller ikke delt, – og nye løsninger blir derfor ikke debattert. I partiene premieres ofte de som aldri skjemmer seg ut. Det tryggeste er å holde kjeft om man vil ha en politisk karriere. Den som aldri gjør noe, gjør som kjent heller aldri noe galt.»⁶

Birkedal identifiserer flere flaskehals der nye ideer stopper opp i de politiske partiene. En av dem er kvernen av kommunikasjonsrådgivere. Rådgivernes inntogsmarsj er blant de største endringene i norsk politikk i nyere tid.

I 1948 hyret Einar Gerhardsen en pressetalsmann ved navn Olaf Solumsmoen. Han forble ved sin post til Gerhardsen til slutt ga seg i 1965. Solumsmoen var den gang statsministerens eneste pressetalsmann. I dag jobber det ni mennesker med, i hovedsak, kommunikasjon på Statsministerens kontor. Selv lederen for Arbeiderpartiets ungdomsparti AUF har nå en egen presserådgiver.

Hva driver egentlig alle disse rådgiverne med? Det er ikke alltid så godt å si. Men slik alle som har jobbet i et kontorlandskap vet, vil en ansatt i en organisasjon som ikke har noe å gjøre, alltid klare å fylle jobben sin med et eller annet ut over å koke kaffe – og etter hvert gjøre seg uunnværlig. Og siden kommunikasjonsrådgivere sjelden eller aldri formulerer politiske vyer eller utmeisler konkrete reformforslag (noe de strengt tatt heller ikke bør gjøre, siden de verken er valgt av noen eller besitter politisk sakskompetanse), må de selvsagt finne på noe annet.

Noe av det viktigste PR-rådgivere driver med, er *håndtering*. Håndtering av medier, håndtering av saker, håndtering av kriser. I sin bok fra 2015 skildrer statsviteren Henrik

Thune hvordan makthåndtering er blitt viktigere enn samfunnsstyring i den nye mediehverdagen. Han intervjuer blant annet tidligere SV-leder Kristin Halvorsen, som sier:

«Som statsråd blir du stort sett bedømt etter hvordan du håndterer saker, ikke så mye etter hva du egentlig får til. Er du konsekvent? Er du løftbryter? Er du på ballen?»⁷

I en tid hvor medietrykket øker, ikke minst på grunn av sosiale medier, og hvor alle journalisters største drøm er å felle en statsråd, er det ikke rart at politikerne som har råd til det, søker hjelp hos en rådgiver. Eller flere. I møte med pågående journalister finnes det jo en masse å håndtere!

Et overdrevent fokus på håndtering leder til en overdreven frykt for kriser. Midt i lokalvalgkampen opplevde jeg som førstekandidat for Rødt i min hjemby å bli tilbudt et kurs i krisehåndtering av partiet mitt. Men hva slags kriser er det egentlig som kan oppstå for Rødt-kandidater i små norske kommuner? Nesten ingen. Hovedproblemet for Rødt har vært å nå ut til journalister i det hele tatt, ikke å håndtere små og store kriser de bringer med seg.

Der ledende politikere før i tida skrev sine egne taler og diskuterte dem med partifeller og kanskje med kona, må dagens ledende politikere kvalitetssjekke talene med en «kvern av kommunikasjonsrådgivere», for å bruke Trond Birkedals begrep. Hva er det som skjer i denne kverna? Det er ikke først og fremst et politisk verksted vi snakker om her. Formuleringer files på, ord veies på gullvekt. Ikke minst letes det etter feil, etter formuleringer som kan misforstås eller tas ille opp av noen.

I forberedelser til intervjuer, utspøringer eller debatter utarbeider rådgiverne talepunkter. Hold deg til disse, er beskjeden til politikeren.

Hva om jeg får et spørsmål som handler om noe annet?

Forsøk å vri deg bort fra det! Kom deg tilbake på trygg grunn, til det som er vårt hovedbudskap. Det gjelder å vise *budskapsdisiplin*. Vi har alle sett eller hørt politikere som nekter å svare selv om de får samme spørsmål gjentatt både tre, fire og fem ganger. I møte med de mest budskapsdisiplinerte politikerne er det derfor ikke så rart at programledere som *Politisk kvarters* Bjørn Myklebust, finner fram revolveren og fyrer løs mot alt og alle.

Hele årsaken til at politikere fikk PR-rådgivere i utgangspunktet, var å ta av for noe av trykket fra pågående journalister. Men i takt med at mediernes økonomiske posisjon er blitt svekket og antall kommunikasjonsrådgivere har eksplodert, er forholdet snudd på hodet. Nå er det journalistene som har problemer med å ta av for trykket fra stadig mer pågående og tallrike PR-rådgivere. En ting er de endeløse «innsalgene» man som journalist opplever å få servert. Verre er det å komme i en konfliktsituasjon med et mannsterkt rådgiverkorps, for eksempel hvis man er uenig om hva som er blitt sagt, eller om en sak er blitt vinklet på rett måte. Som nyhetsredaktør i Klassekampen kunne jeg oppleve at rådgiverne jeg «forhandlet» med, hadde tid, krefter og høy nok lønn til å trøtte meg ut i evigheter, mens jeg ble stadig mer stresset etter hvert som deadline nærmet seg.

Det hender til og med at rådgivere krever å få foreta sitatsjekk på intervjuer med politikere når de selv ikke har vært til stede da intervjuet skjedde. Dette er rådgiverens seier over både journalist og politiker. Det spiller verken noen rolle hva politikerens sa eller hva journalisten hørte, det som betyr noe er hva rådgiveren mener burde vært sagt.

Rådgivernes inntogsmarsj i norsk politikk bidrar først og fremst til å skape distanse. Når politikere snakker i ferdige talepunkter framfor å formulere sine egne tanker med sine egne ord, skapes distanse til velgerne. Når politikere møter journalister i følge med eller under beskyttelse av rådgiver, skapes distanse til mediene. Og når politikere legger bort en dristig tanke av frykt for at det skal bryte med partiets *budskapsdisiplin* eller støte bort velgere, da skaper rådgiveren distanse mellom politiker og hans egen politiske overbevisning.

DEN EVIGE STORMEN

På toppen av dette kommer altså sosiale medier. I *Øyeblikkets triumf* skriver Henrik Thune utfyllende og overbevisende om hvordan den enorme økningen i hastighet i de moderne mediene har bidratt til å endre selve måten politikk drives på. I denne sammenheng holder det å påpeke at sosiale medier er en storm som aldri opphører. På Facebook eller Twitter blåser det konstant av orkans styrke.

Rådgivernes inntogsmarsj i norsk politikk bidrar først og fremst til å skape distanse.

Twitter og Facebook drives framover gjennom rituelle stormer, der raseriet florerer over dumme uttalelser. Ofte kan setningene det henvises til være ubetydeligheter, bevisst misforstått eller tatt ut av kontekst. Men når stormen er i gang i sosiale medier, forsvinner alle proporsjoner. Tusenvis på tusenvis av tilbakemeldinger kommer nærmest samtidig, og en voldsom flokkmentalitet råder.

Når man står midt i en sånn storm, mister man fort gangsynet. Er man på mottaker-siden av nye *notifications* hvert eneste sekund på Facebook eller Twitter, føles det som skjer som en verdensbegivenhet, enda det kanskje bare engasjerer noen få hundre. Sosiale medier oppleves så voldsomt at de fleste glemmer at slike stormer som regel knapt varer i mer enn et døgn, og at de aller fleste av dem er glemt i løpet av kort tid. Ja, innen døgnet har gått, har gjerne vinden snudd og stormen blåser motsatt vei: Nå stormer alle til i flokk for å si at dette ikke var en skandale likevel, og at de som først reagerte, faktisk må roe seg ned. Denne typen kontrær-storm er nå blitt en nærmest

Resultatet av dette enorme trykket er gjerne at det viktige gjøres uviktig, mens det uviktige gjøres viktig.

fast del av de rituelle stormene på sosiale medier.

Resultatet av dette enorme trykket er gjerne at det viktige gjøres uviktig, mens det uviktige gjøres viktig. Å skrive noe feil på et sosialt medium kan fort utarte til en katastrofe. Dersom politikere tolker hverandre i verste mening, hva skal man da si om klimaet på sosiale medier?

På sosiale medier er det alltid skandale, døgnnet rundt. Det har også skandalehungrige journalister merket seg. Da Siv Jensen stilte opp på Finansdepartementets høstfest i indianerkostyme, laget NRK saken «Kommentarfeltet koker av Siv Jensens indianerkostyme» (14.10.2017). Her er altså kok i kommentarfeltet i seg selv grunnlag for en sak på statskanalen. Tilfellet er ikke unikt. Det er blitt en vanlig øvelse for nettmedier å lage saker basert på hvordan sosiale medier reagerer på ulike hendelser.

På motsatt side øker behovet for flere PR-rådgivere. Hvordan skal en stakkars politiker ellers klare å stå i stormen på Twitter eller Facebook? Her er antallet saker som må håndteres, uendelig. Alltid er det noen som krever svar, tagger, reagerer, etterspør fakta-grunnlag, og så videre.

Sosiale medier bidrar dermed til å forstørre og forsterke de negative virkningene av samspillet mellom journalister og PR-rådgivere. Resultatet er at den politiske samtalen stadig oftere avspores og penses inn på bagateller. Et eksempel på hvor galt det kan gå, fikk vi i vår da FrP avholdt sitt landsmøte.

STORM I ET JÆVLA VANGLASS

Det kunne nesten se ut som om Siv Jensen hadde tatt seg et par glass. I så fall var det henne vel unt. Det var lørdag kveld, Fremskrittspartiet holdt landsmøte, og i anledning partileders nær forestående 50-årsdag

hadde kommunikasjonsavdelingen produsert en rørende gratulasjonsvideo.

En tydelig beveget Jensen kom opp på scenen til trampeklapp. Med noe av den samme innlevelsen som hun seks år tidligere hadde brølt «Moouooooorna Jens!» på FrP's valgvake, leverte hun følgende salve:

«Dette må jo være det beste kickoffet i verden. Men det er noe med kickoff. I morgen så er det bare å brette opp ermene, dundre ut og knuse disse jævla sosialistene!»⁸

Salen eksploderte. Men jubelen ble kortvarig. Allerede klokka 23.27 samme kveld publiserte Dagbladet en nettsak med tittelen: «SIV JENSEN: – VI SKAL KNUSE DISSE JÆVLA SOSIALISTENE».

Sosiale medier eksploderte. I min over snittet venstreorienterte Facebook-strøm var det ingen andre nyheter som nådde fram søndag morgen. I hopetall skiftet mine venner profilbilder for å vise at de var stolte «jævla sosialister».

Klokka 11.30 søndag formiddag – midt i kirketida – krevde nylig avgått KrF-leder Knut Arild Hareide via Facebook en beklagelse. 12.17 varslet Arbeiderpartiets Anette Trettebergstuen at hun ville stille skriftlig spørsmål til statsministeren om hvorvidt hun kunne stå inne for finansministerens ord.

En knapp halv time senere hadde Siv Jensen og hennes rådgivere blitt enige om at den beste måten å håndtere dette på var å legge seg flat og få saken ut av verden. Til Dagbladet sa hun:

«La meg være tydelig: Jeg ønsker ikke å omtale mine politiske motstandere på den måten»,⁹ sa FrP-lederen uten at noen i hele Norge trodde at hun sa unnskyld på ekte.

Klokka var da rukket å bli 12.45. Det hadde gått tretten timer fra den første saken om talen ble publisert til beklagelsen kom.

Nå som selve saken var avsluttet, var det tid for metadebatt. Hadde Siv Jensen egentlig noe

å beklage, eller var reaksjonene mot henne overdrevne? Søndag kveld skrev Dagbladets Ola Magnussen Rydje en etterpåklok kommentar med tittelen «Disse jævla debattene».¹⁰ Konklusjonen var at FrP-lederen burde sluppet å beklage.

Dermed var sirkelen sluttet. Kommentaren ble publisert på Dagbladets nettside klokka 21.24 – ganske nøyaktig 22 timer etter at samme avis åpnet ballet ved å gjøre Jensens tale om «disse jævla sosialistene» til lørdagskveldens store snakkis.

TABBENES TID

Hva forteller denne historien oss om den politiske debatten i Norge? Den forteller noe om en offentlighet som blir mer og mer besatt av *feil*. Det kan være små eller store feil, reelle skandaler eller rene bagateller, milliardsprekk eller bare en uheldig kickoff-tale – det spiller nærmest ingen rolle. Poenget er at det ikke lenger er sakene eller visjonene, men feilene som er blitt drivkraften i den politiske debatten. Vi lever i tabbenes tid.

Skandalehungrige journalister slår ned på hver minste lille uheldige formulering som glipper ut av en politikers munn. Når en sak først når nettavisene, tar sosiale medier den straks videre og blåser den opp i proporsjoner til den ligner utbruddet av en ny verdenskrig.

På motsatt side kverner et stadig voksende korps av PR-rådgivere gjennom alt en politiker sier og gjør for å hindre at det skal gjøres feil. Det som forsvinner i feilsøkingen, er alle nye og dristige politiske ideer, fordi disse selvfølgelig risikerer å slå feil.

I en offentlighet som blir så besatt av feil som vår, er det naturligvis også avgjørende å ta sine motstandere i å gjøre feil. Mens drømmen for norske journalister er å felle en statsråd, er drømmen for stadig flere politikere at motstanderen skal gå på trynet. Derfor kaster man seg over små bagateller i andre partier, slik Knut Arild Hareide og Anette Trettebergstuen gjorde med Siv Jensens festtale, i håp om at det skal skapes en skandale ut av det. I et slikt klima blir det også umulig å innrømme egne feil, og tilsvarende vanskelig å innrømme at ens politiske motstandere har styrker. Jo viktigere feil blir, jo vanskeligere blir de også å tilgi.

Hvor vil denne besettelsen med feil lede det politiske Norge? Sakte, men sikkert vil det føre til at nøkkelkompetansen blant politikere flyttes fra å være flink til å utrette noe, til å være flink til ikke å drite seg ut. Allerede fra ungdomspartistadiet vil morgendagens ledere bli drillet i ikke å gjøre feil. De som gjør feil, vil tidlig bli luket ut etter skandaler.

Igjen står vi med en pregløs politisk klasse som kanskje ikke er egnet verken til å stake ut en ny kurs for landet eller til å skape bølger blant de store massene av velgere, men som i stedet konkurrerer i politikens nye paradegren: Å være aller best til å sitte helt stille i båten. ■

- 1 radio.nrk.no/serie/politisk-kvarter/NREP01021918/02-11-2018.
- 2 [Dagsnytt 18.05.07.2017](http://Dagsnytt.18.05.07.2017).
- 3 [Dagsavisen 01.12.2018](http://Dagsavisen.01.12.2018).
- 4 [Klassekampen 14.04.2012](http://Klassekampen.14.04.2012).
- 5 www.vg.no/nyheter/meninger/i/mReb40/den-siste-politiske-krisen-har-ennaa-ikke-skjedd.
- 6 www.aftenbladet.no/meninger/kommentar/i/qLVG6g/Hvor-blir-det-av-ideene-i-politikken.
- 7 Thune, Henrik: *Øyeblikkets triumf* (2015), s. 65.
- 8 www.dagbladet.no/nyheter/vi-skal-knuse-disse-jaevla-sosialistene/71042002.
- 9 www.dagbladet.no/nyheter/siv-jensen---jeg-beklager/71043032.
- 10 www.dagbladet.no/kultur/disse-jaevla-debattene/71043356.